ACREDITACIÓ: procés d'avaluació mitjançant el qual es comprova l'acompliment d'una sèrie de requisits de garantia de qualitat prèviament establerts.

ACREDITACIÓ DE TITULACIONS: procés d'avaluació enfocat a comprovar el compliment de criteris i estàndards establerts prèviament, i on els resultats de formació són els desitjats. Al mateix temps, assegura que les competències que adquireix l'estudiantat són les demanades per la societat i el mercat laboral.

ACUMULACIÓ DE CRÈDITS (*credit accumulation)*: En un sistema d'acumulació de crèdits, els resultats d'aprenentatge arriben a un total especificat de crèdits que cal superar per completar amb èxit un semestre, any acadèmic o programa complet d'estudis, d'acord amb els requeriments del programa. Els crèdits es concedeixen i s'acumulen als objectius d'aprenentatge del programa comprovats mitjançant l'avaluació corresponent.

AIDU: sigles de *l'Associació Iberoamericana de Docència Universitària*. Els seus objectius són: fomentar l'intercanvi d'experiències, el desenvolupament professional dels seus associats, la investigació en l'àmbit de l'educació superior i l'elaboració de materials didàctics que puguen ser útils en la millora de la qualitat de la docència universitària.
Web: http:www.aidu.com

AIPU: sigles de *l'Associació Internacional de Pedagogia Universitària*. Creada el 1980 amb l'objectiu principal d'afavorir el desenvolupament de la pedagogia universitària des d'una perspectiva de col·laboració internacional agrupada en 3 zones geogràfiques: Àfrica, Amèrica (Nord, Centre i Sud) i Europa. Organitzadora de nombrosos esdeveniments, publica la revista *Res Académica*, centrada en l'àmbit de l'ensenyament superior.
Web: http:www.ulg.ac.beaipu

ANECA: sigles corresponents a l'*Agència Nacional d'Avaluació de la Qualitat i Acreditació*, creada pel Ministeri d'Educació després de l'autorització del Consell de Ministres del 19 juliol de 2002, en compliment d'allò establert en l'article 32 de la LOU. L'ANECA assumeix el compromís de donar suport a les universitats en tots els processos relacionats amb la garantia de la qualitat i la millora de la competitivitat del sistema universitari. Desenvolupa les seues activitats a través de cinc programes: l'avaluació institucional, la certificació, l'acreditació, l'avaluació del professorat i la convergència europea.
Web: http:www.aneca.es

APRENENTATGE AUTÒNOM: també denominat aprenentatge autodirigit o autoregulat. L'estudiantat treballa en relació directa amb el professorat i és capaç per si mateix d'aconseguir nous aprenentatges. L'estudiant/a realitza el treball acadèmic amb llibertat i independència: fixa els seus objectius d'aprenentatge d'acord amb les seues necessitats i interessos, planifica la pròpia tasca d'aprenentatge (temps, espai i ritme), i també li correspon l'autoavaluació. La funció del docent és facilitar els aprenentatges tot propiciant el clima i les condicions més adequades i posant a l'abast els recursos i els materials necessaris per assolir els objectius. Implica un tipus d'aprenentatge actiu, no directiu, significatiu i centrat en l'alumne.

APRENENTATGE COL·LABORATIU: procés d'aprenentatge generat a partir del contacte amb altres estudiants/es o amb el suport del professor tutor. L'aprenentatge col·laboratiu suposa que dues o més persones s'impliquen en un procés d'aprenentatge, tant en la seua planificació (definits els objectius i els procediments per assolir-los) com en la seua realització i avaluació. La base de l'aprenentatge és la discussió, la col·laboració i l'intercanvi d'idees. En l'aprenentatge col·laboratiu

s'abandona la perspectiva individualista sobre el coneixement per ressaltar el valor de la cultura i la comunicació.

APRENENTATGE VIRTUAL: també anomenat “e-learning” o aprenentatge electrònic. Es refereix als processos d'aprenentatge que reben l’ajut o la mediació de la tecnologia, especialment a través de la xarxa d'Internet. En ocasions es parla de FORMACIÓ BIMODAL o SEMIPRESENCIAL (en anglès “blendet learning”) per referir-se als processos formatius en què es combinen situacions d'aprenentatge presencial amb sessions no presencials (en línia) gràcies a la utilització d'eines multimèdia i de plataformes de teleformació.

AUDITORIA: examen metòdic i independent que es fa per determinar si les activitats, enfocaments i resultats relatius a la qualitat de la unitat que sol·licita l’acreditació compleixen les disposicions prèviament establertes i si aquestes disposicions estan implantades de forma efectiva o són adequades per assolir els objectius fixats.

AUTOAVALUACIÓ INSTITUCIONAL: procés de reflexió i avaluació dut a terme per un comitè format per membres d'unitats avaluades que emeten un 'informe d'autoavaluació on es descriu i es valora la situació respecte dels criteris establerts com a estàndards de qualitat i on es proposen plans de millora que cal engegar.

AUTONOMIA UNIVERSITÀRIA: la LOU (Llei Orgànica 6/2001, de 21 de desembre) estableix en l’article 2 els fonaments d'autonomia universitària, el principi bàsic dels quals és la **llibertat acadèmica,** que es manifesta en la llibertat de càtedra, d'investigació i d'estudi. L'autonomia universitària exigeix i fa possible que docents, investigadors i estudiantat complisquen amb les seues responsabilitats, en favor de la satisfacció de les necessitats educatives, científiques i professionals de la societat, com també que les universitats rendisquen comptes a la societat de l'ús dels mitjans i recursos propis. L'autonomia universitària permet que les universitats elaboren normatives internes, trien els seus òrgans de govern i representació, creen les estructures d'investigació i docència pròpies, elaboren plans d'estudi i investigació, seleccionen, formen i promoguen el seu personal, establisquen normes d'accés i de permanència per a l’estudiantat, expedisquen títols oficials i propis, elaboren els seus pressupostos i gestionen els seus béns, i establisquen les seues relacions de llocs de treball i les relacions amb altres institucions.

AVALUACIÓ: segons les normes ISO, es tracta d’un procés a través del qual es realitza el diagnòstic de la unitat i es determinen els punts forts, els febles i propostes de millora de cadascun dels processos que intervenen en el seu funcionament, en allò que fa referència a la gestió de la qualitat. Pel que fa als processos d’ensenyament-aprenentatge, es tracta d’un procés de recollida d’informació a partir del qual es duu a terme una valoració de la situació educativa i es prenen decisions necessàries orientades a la millora de les intervencions i dels resultats.

AVALUACIÓ CONTINUADA: valoració del procés d’aprenentatge de l’estudiantat a partir del seguiment continuat del treball que realitza i dels aprenentatges que incorpora, de manera que es puguen introduir immediatament les modificacions necessàries per optimitzar el procés i millorar-ne els resultats.

AVALUACIÓ EXTERNA: diagnòstic metòdic i independent que es fa per determinar si les activitats i els resultats relatius a qualitat de la unitat que sol·licita ser avaluada compleixen les disposicions prèviament establertes i si aquestes disposicions estan implantades de forma efectiva i són adequades per assolir els objectius fixats. Les tasques a desenvolupar inclouen la detecció dels punts forts i dèbils de la unitat en relació a les normes i/o plans de qualitat establerts prèviament, les

recomanacions de propostes de millora a implantar, i la valoració del procés i informe d'autoavaluació.

AVALUACIÓ INSTITUCIONAL: procés mitjançant el qual es realitza un diagnòstic en les titulacions amb la finalitat d'obtenir la descripció raonada de les seues fortaleses i debilitats, així com una proposta de plans de millora, tot orientat a la presa de decisions.

CÀRREGA DE TREBALL DE L'ESTUDIANTAT (*student's workload*): es refereix a totes les activitats d'aprenentatge exigides per a la consecució dels objectius d'aprenentatge previstos. En el disseny de les matèries es computa com al temps en què és previsible que l'estudiantat obtinga els resultats dels aprenentatges exigits. Inclou el temps invertit en l'assistència a classes, seminaris, estudi personal, preparació i realització d'exàmens, etc. Per a un/a estudiant/a en un programa d'estudis durant un curs acadèmic a Europa (36-40 setmanes per any), la càrrega de treball equival a 60 crèdits, en els quals un crèdit representa de 24 a 30 hores de treball.

CEPES-UNESCO: sigles corresponents al *Centre Européen pour l'Enseignement Supérieur*. En el marc de la UNESCO, des de setembre de 2003 el CEPES és un membre consultiu del grup de seguiment del procés de Bolonya. Algunes de les seues actuacions són les següents:

- dur a terme projectes rellevants per al desenvolupament i la reforma de l'educació superior, específicament, seguint la Conferència Mundial de la UNESCO en Educació Superior (1998) i el procés de Bolonya, donant suport a la creació de l'Àrea d'Educació Superior Europea
- proporcionar serveis de consultoria
- promoure polítiques de desenvolupament i investigació sobre educació superior i servir com a fòrum per a la discussió de temes importants en l'educació superior.

Web: http://www.cepes.ro

CERTIFICACIÓ: segons les normes ISO, es tracta d'un procés mitjançant el qual una entitat degudament acreditada confirma la capacitat d'una unitat o producte per complir les exigències d'una norma. Es tracta d'un procés d'avaluació externa, sol·licitat de manera voluntària per la unitat a avaluar, que exigeix una superació de criteris i estàndards de qualitat prèviament establerts per a l'obtenció del certificat de qualitat. Està dirigit als processos, unitats i programes.

CNA: sigles corresponents al *Comité Nacional de Acreditación*, que està format per persones de prestigi reconegut dels diversos àmbits relacionats amb l'educació superior i té com a comesa essencial avaluar i validar el procés d'acreditació dissenyat pels grups de treball del Programa d'Acreditació de l'ANECA.

COMITÈ D'AUTOAVALUACIÓ: òrgan format per membres de la unitat avaluada responsable del desenvolupament de l'autoavaluació i de l'elaboració de l'informe d'autoavaluació.

COMITÈ D'AVALUADORS EXTERNS: grup d'avaluadors externs a la institució i unitat avaluada que realitzen l'avaluació externa seguint la guia elaborada amb aquesta finalitat. Actualment, està format per tres o quatre persones designades entre les que voluntàriament han participat en els processos de formació de l'ANECA o de la corresponent agència autonòmica de qualitat, i hi han obtingut una qualificació apropiada per desenvolupar les activitats encomanades de contrast extern.

COMPETÈNCIA: conjunt de coneixements, capacitats, actituds i destreses necessàries per executar una tasca determinada. La competència exigeix una combinació de sabers (saber, saber fer, saber estar i saber ser –coneixements, habilitats i actituds-) tècnics, metodològics, socials i participatius que, amb caràcter dinàmic, permeten que un/a estudiant/a puga realitzar determinades

accions professionals després d'acabar un programa formatiu. Ser competent significa, per tant, combinar, coordinar i integrar aquests sabers en l'exercici professional. Els programes formatius han de formar tant en competències específiques –relacionades amb un camp de coneixement i una activitat professional concreta-, com en les que tenen caràcter transversal perquè són aplicables a diversos camps de coneixement i són necessàries per a qualsevol acció professional.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES: competències pròpies d'una ocupació, professió o àmbit de coneixement. Suposen la capacitat de transferir les destreses i coneixements a noves situacions dins de l'àrea professional i professions afins.

COMPETÈNCIES GENÈRIQUES: competències compartides per diferents ocupacions o diversos àmbits de coneixement. Són competències apropiades per a la majoria de les professions i estan relacionades amb el desenvolupament personal i la formació ciutadana. El projecte Tuning proposa, entre altres, les següents: capacitat d'anàlisi i de síntesi, presa de decisions, capacitat d'aplicar els coneixements a la pràctica, treball en equip, planificació i gestió del temps, habilitats interpersonals, coneixements generals bàsics sobre l'àrea d'estudi, lideratge, coneixements bàsics de la professió, capacitat de treballar en un equip multidisciplinari, comunicació oral i escrita en la llengua pròpia, capacitat per comunicar-se amb persones no expertes en la matèria, coneixement d'una segona llengua, apreciació de la diversitat i multiculturalitat, habilitats bàsiques en el maneig de l'ordinador, habilitat per treballar en un context internacional, habilitats d'investigació, coneixement de cultures i costums d'altres països, capacitat d'aprendre, habilitat per treballar de forma autònoma, habilitats de gestió de la informació, disseny i gestió de projectes, capacitat crítica i autocrítica, iniciativa i esperit emprenedor, capacitat per adaptar-se a noves situacions, compromís ètic, capacitat de generar noves idees (creativitat), preocupació per la qualitat, resolució de problemes, motivació d'èxit.

CONEIXEMENTS PREVIS: conjunt d'idees i sabers de què ja disposa l'alumne/a i que serveixen per relacionar, interpretar i comprendre nous coneixements. Els docents, abans d'introduir un nou contingut, han de tenir en compte aquests coneixements previs de l'estudiantat, que s'activaran i es desenvoluparan gràcies a les inferències, associacions i interpretacions que susciten els processos d'aprenentatge.

CONSELL DE COORDINACIÓ UNIVERSITÀRIA: és el màxim òrgan consultiu i de coordinació del sistema universitari. Li corresponen les funcions de consulta sobre política universitària i les de coordinació, programació, informe, assessorament i proposta en les matèries relatives al sistema universitari, així com les que aquest determina i les seues disposicions de desenvolupament. El/la Ministre/a d'Educació forma part d'aquest Consell com a president/a, i com a vocals en formen part:

a) Els responsables de l'ensenyament universitari en els equips de govern de les comunitats autònomes.
b) Els rectors de les universitats.
c) 21 membres més, nomenats per Reial Decret per a un període de quatre anys, entre personalitats de la vida acadèmica, científica, cultural, professional, econòmica i social; set designats pel Congrés de Diputats, set pel Senat i set pel Govern.

CONTINGUTS FORMATIUS COMUNS: conjunt de coneixements, actituds i destreses necessàries per assolir els objectius formatius del títol. S'estableixen en les directrius generals pròpies i són d'inclusió obligada en tots els plans d'estudis que porten a l'obtenció d'un mateix títol universitari oficial.

CONVALIDACIÓ: reconeixement oficial de la validesa a efectes acadèmics d'estudis superiors realitzats a l'estranger, tant si han conclòs amb l'obtenció del títol com si no és així, respecte d'estudis universitaris espanyols parcials, que permeten seguir els estudis citats en una universitat espanyola. També es tracta del procés administratiu pel qual es reconeixen les matèries o crèdits de diversos estudis cursats en diferents centres, d'una o una altra universitat. No es trasllada la qualificació obtinguda, sinó que apareix el concepte "aprovat" en el nou expedient acadèmic.

CONVERGÈNCIA: adopció voluntària de les polítiques apropiades per assolir un objectiu comú. La convergència en l'arquitectura dels sistemes educatius nacionals és un dels objectius perseguits pel procés de Bolonya per arribar a l'Espai Europeu d'Educació Superior.

CRE: sigles corresponents a *Conferència de Rectors de les Universitats Europees*.

CRÈDIT: unitat de mesura i valoració de l'activitat acadèmica en què s'integren les ensenyances teòriques i pràctiques que constitueixen cada pla d'estudis. En el cas dels ECTS, es refereix a la càrrega de treball que l'estudiantat ha de realitzar per superar les matèries establertes en el pla d'estudis i assolir els objectius i les competències exigides per al perfil professional.

CRITERI: principi o base axiomàtica definida a priori sobre la qual pot emetre's una valoració.

CRITERI D'AVALUACIÓ: descripció d'allò que l'estudiantat ha de fer per demostrar que ha aconseguit el resultat de l'aprenentatge.

CRUE: sigles corresponents a *Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles.* Es tracta d'una associació d'àmbit estatal sense ànim de lucre, constituïda al desembre de 1994 i formada per les universitats públiques i privades espanyoles que s'associen a l'empara de la Llei 161/64, de 24 de desembre, i de les normes complementaries del Decret 1440/65, de 20 de maig. Entre les finalitats que té, hi ha les següents:

- Promoure activitats sobre la promoció, gestió i desenvolupament de l'educació superior i de la investigació universitària.
- Fomentar la cooperació de les universitats espanyoles entre si i amb institucions anàlogues estrangeres.
- Intercanviar informació, promoure estudis, informes i recomanacions que redunden en una cooperació major i més eficaç amb les administracions públiques.

Web: http://www.crue.org

DIRECTRIUS GENERALS COMUNES: les establertes pel govern i que són aplicables a tots els plans d'estudi conduents a l'obtenció de títols de caràcter oficial i de validesa en tot l'Estat.

DIRECTRIUS GENERALS PRÒPIES: les establertes pel govern per a cada títol universitari oficial; han d'ajustar-se a les universitats en l'elaboració dels respectius plans d'estudi, amb la finalitat que aquests puguen ser homologats.

DOSSIER D'APRENENTATGE (*PORTFOLIO*): normalment pot definir-se com un utensili de material flexible, de forma rectangular, que es fa servir per desar documentació. Com a material didàctic, es tracta d'un recurs on l'estudiantat acumula poc a poc l'experiència viscuda (apunts, fulls de registre, ressenyes, documents gràfics, etc.) amb relació a un procés determinat d'ensenyament-aprenentatge (una matèria, un bloc de continguts, una activitat puntual...) A banda de la descripció del contingut, ha d'incloure una reflexió/valoració del procés i del producte.

ECA: sigles corresponents a *European Consortium for Accreditation* (Consorci Europeu d'Acreditació). Creat al novembre de 2003, integra les agències d'acreditació d'Alemanya, Àustria, Bèlgica, Espanya, Holanda, Irlanda, Noruega i Suïssa, té com a objectiu bàsic desenvolupar un conjunt de criteris i metodologies perquè les decisions sobre acreditació preses en un país es reconeguen en la resta, i contribuir així al reconeixement de qualificacions i a la mobilitat en Europa.
Web: http://www.ecaconsortium.net

ECTS: sigles corresponents a *European Credit Transfer and Accumulation System* (Sistema Europeu de Transferència i Acumulació de crèdits. És un sistema de crèdits centrat en l'estudiantat, que es basa en la càrrega de treball necessària per a la consecució dels objectius d'un programa. Aquests objectius s'especifiquen preferiblement en termes dels resultats de l'aprenentatge i de les competències que s'han d'adquirir. Aquests sistema permet que els programes d'estudi resulten comprensibles i comparables per a tot l'estudiantat, tant local com estranger; facilita la mobilitat i el reconeixement acadèmic; ajuda les universitats a organitzar i revisar els seus programes d'estudis i fa que la educació superior europea siga més atractiva per als estudiants i estudiantes d'altres continents.
Web: http://europa.eu.int/comm/education/programmes/socrates/ects_es.html#2

EEES: sigles relatives a l'Espai Europeu d'Educació Superior. Un repte al qual totes les universitats europees s'han de sumar en els pròxims anys, que ajuda a reorientar pedagògicament els ensenyaments, obliga a definir amb detall els objectius, els aprenentatges de les matèries i aporta transparència. Permetrà un reconeixement més fàcil de les titulacions i facilitarà la mobilitat dels estudiants i estudiantes universitaris, així com la integració dels titulats en un únic mercat laboral. S'utilitza com a sinònim de convergència europea.

ENQA: sigles de la *European Network for Quality Assurance in Higher Education* (Xarxa Europea per a la Garantia de la Qualitat). Té com a finalitats donar a conèixer informació, experiències, bones pràctiques i nous desenvolupaments en el camp de l'avaluació de la qualitat i la garantia de qualitat en l'educació superior.
Web: http://www.enqa.net

ESIB: sigles corresponents a *National Unions of Students in Europe* (Associacions Nacionals d'Estudiants a Europa). El seu objectiu és representar i promoure els interessos educatius, socials, econòmics i culturals de l'estudiantat a nivell europeu.
Web: http://www.esib.org

ESTÀNDAR: valor dels indicadors que marquen els nivells de qualitat.

EUA: sigles de la *European University Association* (Associació Universitària Europea). És un organisme representatiu de les universitats europees i les conferències nacionals de rectors, que compta amb membres a 45 països europeus. Té com a missió promoure el desenvolupament d'un sistema coherent d'educació superior europea i investigació, aconsellant els seus membres, per reforçar les seues contribucions a la societat i a la qualitat de les seues activitats.
Web: http://www.unige.ch/eua

EURASHE: sigles de la *European Association of Institutions in Higher Education* (Associació Europea d'Institucions en Educació Superior), fundada a Patras (Grècia) el 1990. Aquesta associació organitza anàlisis, estudis, conferències i seminaris relacionats amb l'educació superior professional a Europa; aconsella la Comissió Europea i el Grup de Continuació de Bolonya, en relació amb la preparació de les properes cimeres de ministres europeus d'educació.

Web: http://www.eurashe.be

EVIDÈNCIA: proves que demostren la veracitat de les dades aportades.

FORMACIÓ AL LLARG DE LA VIDA (*LIFELONG LEARNING)*: segons la Unió Europea, aquest concepte inclou totes les activitats d'aprenentatge formal o informal dutes a terme amb el propòsit d'aprendre i realitzades de forma contínua, amb l'objectiu de millorar els coneixements, les habilitats i les competències.

FORMACIÓN CULTURAL GENERAL (*LIFEWIDE LEARNING*): necessitat de les persones d'adquirir una formació global en tots els àmbits i rols que desenvolupen quotidianament, no tan sols en l'àmbit professional.

GUIA DOCENT DE LA MATÈRIA: de vegades anomenada GUIA DIDÀCTICA, és un dossier pensat per orientar l'aprenentatge autònom dels estudiants i estudiantes. El professorat reconstrueix la seua matèria posant-se en el lloc de l'alumnat i d'aquesta manera va guiant, a través del material que lliura, l'estudi de cadascun dels temes del programa. La guia, que pot presentar-se en format imprès o electrònic, conté una introducció general sobre la disciplina i la millor forma d'estudiar-la, i després assenyala els seus objectius, els textos a treballar i les activitats a realitzar, assenyalant-ne els aspectes clau, les dificultats més habituals en el tema o pràctica i les preguntes més freqüents que fan els alumnes. També ofereix activitats per a l'autoavaluació i suggeriments per ampliar o aprofundir en un tema. Esdevé un recurs clau per promoure un aprenentatge més "tutoritzat" en el cas de classes nombroses.

GUIA DOCENT DE LA TITULACIÓ: document que recull la presentació global de la carrera o estudis que es cursen, incloent-hi una descripció general de la institució i titulació, i una descripció detallada de cadascuna de les matèries que els componen. En el procés de convergència, constitueix el dispositiu clau i comú per garantir la "visibilitat" de l'oferta formativa de cada titulació i la "mobilitat" dels estudiants i estudiantes.

HABILITAT: conjunt de capacitat i destreses per a la correcta realització de treballs.

HOMOLOGACIÓ: equiparació entre la formació sancionada pel títol estranger i la que proporciona el que pot ser el corresponent espanyol. Es pot tractar d'homologació a un títol del catàleg de títols universitaris oficials o a un grau acadèmic. En el primer cas, es reconeix oficialment la formació superada per a l'obtenció d'un títol estranger com a equivalent a l'exigida per a l'obtenció d'un títol espanyol inclòs en el catàleg esmentat. En el segon, suposa el reconeixement oficial de la formació superada per a l'obtenció d'un títol estranger com a equivalent a l'exigit per a l'obtenció d'un grau acadèmic inherent a qualsevol dels nivells en què s'estructuren els estudis universitaris espanyols, i no a un títol concret.

HORES PRESENCIALS: períodes de docència entre el professor/a i un/a estudiant/a o grup d'estudiants que coincideixen en el temps i en l'espai.

INDICADOR: expressió qualitativa o quantitativa per mesurar fins a quin punt s'aconsegueixen els objectius fixats prèviament en relació als diferents criteris a valorar per a un programa determinat. Cada criteri es pot valorar amb un o diversos indicadors associats.

INFORME D'AUTOAVALUACIÓ: document elaborat pel Comitè d'Autoavaluació. És el document resultant de l'autodiagnòstic realitzat per la unitat seguint el protocol de la guia d'autoavaluació.

INFORME D'AVALUACIÓ EXTERNA: document que expressa el contrast que els avaluadors externs fan del procés d'autoavaluació després de revisar l'informe i de dur a terme la visita en busca de les evidències. Conté la informació recollida, els resultats, les propostes i les recomanacions de millora suggerides pel Comitè d'Avaluadors Externs a la unitat avaluada.

INFORME FINAL: en els processos d'avaluació institucional, consisteix en un document elaborat des de l'ANECA a partir de l'Informe del Comitè d'Autoavaluació i de l'Informe d'Avaluació Externa, que inclou un pla de millores orientades a augmentar la qualitat fonamentades en el diagnòstic previ.

INFORME TRANSVERSAL DE LA TITULACIÓ: document elaborat per l'ANECA o per l'ACSUG en què es fa un diagnòstic de la situació de la titulació avaluada.

JUDICIS DE VALOR: valoracions crítiques basades en evidències de la situació en què es troba una unitat avaluada amb relació al protocol d'avaluació, certificació o acreditació. Són elements imprescindibles en els informes d'avaluació externa i auditoria.

LLEI DE REFORMA UNIVERSITÀRIA (LRU): Llei 11/1983, de 25 d'agost. Estableix el dret a l'educació superior, i al mateix temps consagra l'autonomia universitària, la responsabilitat de la universitat davant la societat com a servei públic d'educació superior referit als interessos generals de l'Estat i de les seues comunitats autònomes. Amb la LRU es regula la creació, el règim jurídic i l'estructura de les universitats, els òrgans de govern, la creació del Consell d'Universitats com a màxim òrgan de coordinació universitària, els estudis, el professorat, el personal d'administració i serveis, i el règim econòmic i financer de les universitats privades.

LLEI ORGÀNICA D'UNIVERSITATS (LOU): Llei 6/2001, de 21 de desembre. Tracta de millorar la qualitat docent, investigadora i de gestió de les universitats, fomentar la mobilitat de l'estudiantat i del professorat, aprofundir en la creació i transmissió del coneixement com a eix de l'activitat acadèmica, respondre als reptes derivats tant de l'ensenyament superior no presencial, a través de les noves tecnologies de la informació i la comunicació, com de la formació al llarg de la vida, i integrar-se de manera competitiva, al costat dels millors centres d'ensenyament superior, en el nou espai universitari europeu que es comença a configurar. Dedica el títol XIII a l'EEES i en la seua exposició de motius considera: la regulació dels ensenyaments i títols mitjançant garanties de qualitat; diferents nivells de control; l'avaluació dels plans d'estudi després d'un període inicial d'implantació; mesures per adaptar-se a l'EEES i mitjans per donar resposta a les necessitats de millorar els ensenyaments universitaris en avaluació, certificació i acreditació. L'article 87 tracta la integració en l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior, i afirma que, en l'àmbit de les seues competències respectives, el govern, les comunitats autònomes i les universitats adoptaran les mesures necessàries per a la plena integració del sistema espanyol en l'EEES. L'article 88 tracta els ensenyaments i títols: estructura per cicles, unitat de mesura del crèdit europeu, el suplement europeu al títol, la mobilitat d'estudiants i les ajudes; mentre que l'article 89 aborda el professorat i la mobilitat dels professors.

LLIBERTAT DE CÀTEDRA: la llibertat de càtedra assegura a cada professor/a la màxima independència de criteri i expressió científics en el compliment de la seua funció docent. Aquesta llibertat té com a límit el dret de qualsevol alumne/a de ser informat/da amb rigor científic sobre aquelles tesis o teories que el docent declare no compartir.

LLIBERTAT D'ESTUDI: implica el dret de l'alumnat a integrar-se en els centres, les especialitats i les disciplines que preferisca, i a participar de forma activa i crítica en el seu procés de formació intel·lectual i científica.

LLIBERTAT D'INVESTIGACIÓ: garanteix el dret de qualsevol membre de la comunitat universitària d'investigar en la línia que elegisca, així com de rebre de la universitat, de les institucions públiques i dels diferents agents socials el suport suficient per exercir aquesta tasca.

MILLORA CONTINUADA: concepte utilitzat en els models de gestió que implica un esforç continuat d'organització per avançar en la qualitat del programa formatiu.

MOBILITAT: en el marc de l'educació superior, parlar de mobilitat significa referir-se als programes d'intercanvi humà, d'experiències i d'informació que poden realitzar institucions educatives espanyoles amb molt diverses institucions educatives dels estats membres de la UE de tots els nivells educatius. Aquests programes tenen com a objectiu que la diversitat i les particularitats de cada sistema educatiu es convertisquen en una font d'enriquiment i d'estímul recíproc. Entre altres, destaca el programa Sòcrates, l'acció principal del qual es duu a terme en el programa Erasmus, dirigit a l'ensenyament superior.

MÒDULS D'APRENENTATGE/MODULARITAT: forma específica d'ensenyament que agrupa un conjunt d'activitats que faciliten la consecució d'objectius prefixats, i la demostració dels passos seguits per assolir-los facilitant la possibilitat real de realitzar canvis en els programes d'ensenyament, substituint o adaptant diferents mòduls que depenen de les competències o objectius dels alumnes. El mòdul pot presentar la descripció dels següents elements:

a) justificació de la seua importància en termes empírics, teòrics o pràctics,
b) objectius i diferents habilitats que s'espera assolir,
c) requisits previs a l'inici del mòdul,
d) procediments que s'utilitzaran per realitzar una avaluació final,
e) mètodes de recuperació per als estudiants/es que no aconsegueixen els objectius previstos.

OCUPABILITAT (*EMPLOYABILITY*): grau de rellevància del programa de formació d'un ensenyament universitari respecte del món del treball, fet que vol dir disposar d'uns continguts, competències, habilitats i aptituds coherents respecte d'aquesta orientació.

PERFIL PROFESSIONAL: representació dels nivells de les diferents exigències d'una determinada activitat professional, fet que permet observar les característiques que han de tenir les persones idònies per ocupar aquesta activitat. Significa un conjunt coherent d'habilitats, coneixement i capacitats necessaris per exercir una gamma més o menys àmplia de llocs de treball afins a un camp professional.

PLA D'ESTUDIS: disseny curricular concret pel que fa a determinats ensenyaments realitzat per una universitat, amb subjecció a les directrius generals pròpies. La superació del pla d'estudis dóna dret a obtenir un títol universitari de caràcter oficial i de validesa en tot l'Estat.

PLA DE MILLORES: conjunt d'accions planificades, prioritzades, temporalitzades i adreçades a la millora de la unitat i el procés d'avaluació. Són conseqüència dels judicis de valor i constitueixen una part substancial i imprescindible de tots els informes. El fa la universitat tenint en compte els resultats de l'avaluació externa.

PRÀCTICUM: període de formació pràctica que té com a finalitat perfeccionar i complementar els coneixements adquirits, a més de la iniciació directa en l'activitat professional. Aquest període

permet l'acostament de l'alumnat al món laboral i generalment té lloc en centres propis o en centres o institucions externs a la universitat, que estableixen un vincle amb aquesta a través de convenis de col·laboració.

PROGRAMA ERASMUS: principal programa d'intercanvi d'estudiants universitaris a escala europea. Incorporat dins del programa d'acció educativa europea Sòcrates, el programa Erasmus pretén millorar la qualitat de l'educació superior i reforçar-ne la dimensió europea, tot fomentant la cooperació transnacional entre universitats, potenciant la mobilitat europea i millorant la transparència i el reconeixement acadèmic d'estudis i qualificacions en el si de la Unió Europea. El programa Erasmus concedeix borses de mobilitat a estudiantat i docents en centres d'educació superior de tot tipus i comprèn totes les disciplines i nivells d'estudis, els estudis de doctorat inclosos. El programa l'integren tres subaccions interrelacionades:

- Erasmus 1: Cooperació interuniversitària europea.
- Erasmus 2: Mobilitat d'estudiantat i professorat universitari.
- Erasmus 3: Xarxes temàtiques.

Web: http://www.mec.es/consejou/erasmus/

PROGRAMA ERASMUS MUNDUS: el programa Erasmus Mundus té com a objectiu reforçar la cooperació europea i els vincles internacionals en l'ensenyament superior, finançant màsters europeus d'alta qualitat que permeten als estudiants i docents universitaris d'arreu del món cursar estudis de postgrau en universitats europees i que, al mateix, temps, fomenten la mobilitat de l'estudiantat universitari europeu de cara a països tercers.
Web: http://europa.eu.int/comm/education/programmes/mundus/index_esp.html

PROGRAMA LEONARDO DA VINCI (2000-2006): programa de la Unió Europea que desenvolupa, entre altres accions, l'intercanvi d'estudiants per fer pràctiques en empreses europees. Pot sol·licitar participar-hi l'alumnat dels darrers cursos i els/les titulats/des en els últims tres anys. Preveu estades en pràctiques en empreses europees d'un mínim de tres mesos a un màxim d'un any.
Web: http://www.mec.es/fp/leonardo/

PROGRAMA SÓCRATES (2000-2006): dues línies mestres són les que inspiren la filosofia d'aquest programa: la promoció de l'aprenentatge permanent i el desenvolupament d'una Europa del coneixement. Contempla dos tipus bàsics d'accions: centralitzades, gestionades i executades per la Comissió Europea, d'una banda, i descentralitzades, gestionades i executades per les Agències Nacionals dels països respectius. Inclou vuit àmbits temàtics:

- Comenius: per a l'ensenyament escolar.
- Erasmus: per a l'ensenyament superior
- Grundtvig per a l'educació d'adults i altres itineraris formatius.
- Lingua: per a l'ensenyament i l'aprenentatge de llengües europees.
- Minerva: per a les tecnologies de la informació i la comunicació en l'àmbit educatiu.
- Observació i innovació de les polítiques i els sistemes educatius.
- Accions conjuntes amb altres programes europeus.
- Mesures d'acompanyament.

Els tres primers corresponen a tres etapes existents en l'itinerari educatiu al llarg de la vida d'una persona: escola, universitat i educació d'adults. Els cinc restants són transversals.
Web: http:// www.mec.es/sgpe/socrates/
Web: http://europa.eu.int/comm/education/programmes/socrates/socrates_es.html

PROGRAMACIÓ: anomenada, en ocasions, PROGRAMA, és un projecte educatiu i didàctic específic desenvolupat pel professorat per a un grup d'alumnes concret, en una situació concreta i per a una o diverses disciplines.

PROJECTE *TUNING*: es tracta d'un projecte finançat per la Comissió Europea en el marc del programa Sòcrates creat per donar resposta al repte de la Declaració de Bolonya i al Comunicat de Praga. Naix amb el desig de contribuir significativament a la creació de l'EEES mitjançant el consens, la transparència i la confiança mútua per arribar a definir punts de referència comuns que permeten millorar la qualitat de les titulacions i dels programes a Europa.

RECONEIXEMENT ACADÈMIC: és una condició *sine qua non* per a la mobilitat estudiantil en el marc dels programes Erasmus/Sòcrates. Suposa acceptar que el període d'estudis a l'estranger, inclosos els exàmens i altres mètodes d'avaluació, equival efectivament a un període d'estudis comparable (inclosos també els exàmens i altres mètodes d'avaluació) en el centre d'origen, tot i les possibles diferències de continguts dels programes.

RED-U: sigles de la *Xarxa Estatal de Docència Universitària*, creada amb la intenció de disposar d'un espai comú per a la difusió i intercanvi de polítiques, experiències, metodologies i eines adoptades per diverses universitats per avaluar i millorar la qualitat de la docència i l'aprenentatge universitaris. Entre els objectius que té, podem enumerar els següents:

- Promoure la comunicació entre els professionals de la docència universitària.
- Impulsar la formació docent del professorat universitari.
- Intercanviar experiències i recursos per a la formació.
- Donar suport a les iniciatives adreçades a aconseguir una millor qualitat en la docència universitària.
- Afavorir la discussió interdisciplinària sobre la docència universitària.
- Discutir i estimular polítiques universitàries que promoguen la qualitat docent.

Web: http://www.uam.es/servicios/apoyodocencia/ice/redu

RÈGIM DE PERMANÈNCIA: és el conjunt de normes que regulen la permanència de l'estudiantat de primer i segon cicle a la universitat. Aquesta normativa la fixa el Consell Social, d'acord amb la competència que li atribueix la LOU.

RESULTATS DE L'APRENENTATGE (*LEARNING OUTCOMES):* continguts que l'estudiantat ha de conèixer, entendre i ser capaç de demostrar en finalitzar el procés d'aprenentatge. Els resultats de l'aprenentatge no han de confondre's amb els objectius de l'aprenentatge, ja que mentre els primers fan referència a allò que assoleix l'estudiant, els segons se centren en les intencions globals del professor. Els resultats de l'aprenentatge han d'anar acompanyats de criteris d'avaluació escaients, els quals poden aprofitar-se per a determinar si s'han aconseguit els resultats d'aprenentatge marcats.
Els resultats de l'aprenentatge, juntament amb els criteris d'avaluació, especifiquen els requisits mínims per a la concessió d'un crèdit, mentre que les notes (qualificacions) es basen en el nivell, per dalt o per baix, dels requisits mínims per a la concessió d'un crèdit.
L'acumulació i la transferència de crèdits es facilita si els resultats de l'aprenentatge s'expressen amb claredat i indiquen amb precisió els motius pels quals s'atorga un crèdit.

SISTEMA D'ACUMULACIÓ DE CRÈDITS: conjunt de normes i procediments que permeten la traducció dels coneixements assolits per l'estudiantat a programes diferents i que, d'aquesta manera, faciliten la mobilitat acadèmica. En un sistema d'acumulació de crèdits, els resultats de l'aprenentatge especifiquen el nombre total de crèdits que cal superar per completar

satisfactòriament un programa d'estudis. Els crèdits es concedeixen i s'acumulen si els objectius d'aprenentatge del programa han sigut comprovats mitjançant el corresponent sistema d'avaluació.

SUPLEMENT EUROPEU AL TÍTOL *(DIPLOMA SUPPLEMENT –DS–)*: és un annex incorporat al títol original dissenyat per donar una descripció de la naturalesa, nivell, context, contingut i estatus dels estudis fixats i superats satisfactòriament. Està basat en un model desenvolupat per la Comissió Europea, el Consell d'Europa i la CEPES-UNESCO. Millora la transparència internacional i el reconeixement acadèmic i professional de les qualificacions.

TUTORIA: període d'instrucció donada per un tutor a un alumne o a un grup reduït d'alumnes durant la formació de l'estudiantat i a través d'una atenció personalitzada. Té l'objectiu de repassar o comentar els materials d'una determinada assignatura i orientar-ne en l'aprenentatge, a més de proporcionar informació sobre la institució universitària, el pla d'estudis, etc. i sobre les eixides professionals en general. Des d'una concepció àmplia de l'educació que cerca el desenvolupament integral i personalitzat de l'estudiant, la funció tutorial té una gran importància a l'hora de guiar, ajudar i orientar els/les estudiants/es en la formació de la seua maduresa i autonomia, en els processos de presa de decisions personals i acadèmiques, i en la recerca de mecanismes d'inserció social i professional satisfactoris.

TÍTOL: qualificació concedida per una institució d'educació superior una vegada s'ha completat satisfactòriament el programa d'estudis corresponent. En un sistema d'acumulació de crèdits, el programa es completa després de superar un nombre determinat de crèdits concedits després d'haver assolit els resultats de l'aprenentatge.

TÍTOL OFICIAL: acreditació expedida per les universitats una vegada s'ha superat un pla d'estudis de caràcter oficial, amb valor acadèmic i professional en tot l'Estat. Aquest títol el determina i l'estableix el Govern.

TÍTOL PROPI: acreditació expedida per les universitats pel que fa als ensenyaments a què fa referència l'article 34.3 de la Llei Orgànica d'Universitats, sense els efectes que preveuen les disposicions legals per als títols oficials.

TRANSPARÈNCIA: principi que, aplicat a l'ensenyament superior, fomenta la generació i difusió d'informació sobre les característiques que defineixen tant les institucions educatives com els programes i serveis que presten, amb l'objectiu de millorar al presa de decisions dels distints agents acadèmics, polítics i socials vinculats.

UNITAT TÈCNICA DE QUALITAT: denominació genèrica de l'òrgan de la universitat encarregat del suport i l'assessorament tècnic a la unitat en els processos d'avaluació, acreditació i certificació duts a terme en la institució.